

מתווה קלינטון- הנוסח המלא

23 בדצמבר 2000

(כולל הבהרות של חבר משלחת המו"מ הישראלית השר לשעבר שלמה בן עמי)

פרטי הצעת השלום שהגיש נשיא ארה"ב לראשי צוותי המו"מ של ישראל והרשות הפלסטינית:

פרטי ההצעה הוקראו על ידי שר החוץ דאז, שלמה בן עמי, לחברי הממשלה, בתאריך 27 בדצמבר 2000. הצעתו של נשיא ארה"ב, ביל קלינטון, הוגשה לצוותים בתאריך 23 בדצמבר 2000 בבית הלבן. יש להדגיש, כי הצעתו של קלינטון הוקראה לצדדים, ולא הוגשה להם במסמך כתוב.

"מתווה ההצעות" של קלינטון אמור היה לשמש בסיס להסכם מסגרת, ולקבוע את עקרונות הסכם הקבע.

הסכם המסגרת המוצע מציג את התנאים להקמת מדינה פלסטינית עצמאית בשטחים, שבירתה תהיה בירושלים, את הזכויות שיישארו לישראל במזרח ירושלים ובגדה המערבית, ואת סידורי הביטחון בין שתי המדינות.

א. ירושלים:

(1) חלוקה אתנית של ירושלים: "מה שערבי לפלסטינים, מה שיהודי לישראל". שכונות ערביות יהיו חלק מפלסטין, ושכונות יהודיות מעבר לקו הירוק (כגון: רמות, גילה, ארמון הנציב ורכס שועפאט) יהיו בישראל.

(2) חלוקה "אנכית" של הר הבית: מה שלמעלה, מסגדי אלאקצה וכיפת הסלע והרחבה שביניהם, יהיה בריבונות פלסטינית. מה שלמטה, החלל התת-קרקעי שמתחת למסגדים המוסלמיים, שבו אולי טמונים שריד בית המקדש היהודי, יזכה למעמד מיוחד שיכבד את הזיקה היהודית. קלינטון הציע שתי חלופות להר הבית: באחת, מקבלת ישראל את הריבונות בחלל התת-קרקעי, המחובר לכותל המערבי, שיימצא בריבונותה בכל מקרה.

בחלופה השנייה, מוזכרת הזיקה ל"קודשי היהדות" מתחת להר הבית, ומוצע להקים מנגנון פיקוח בינלאומי שיגביל את הריבונות הפלסטינית בחלל התת-קרקעי וימנע חפירות במקום.

(3) משטר מיוחד בעיר העתיקה: משטר זה יאפשר מעבר חופשי בלי גדרות וביקורת גבולות.

הרובע הנוצרי והרובע המוסלמי יהיו חלק מפלסטין. הרובע היהודי, כמו הכותל המערבי, יהיה בישראל. הרובע הארמני יחולק בצורה שתאפשר מעבר בריבונות ישראלית בפרוזדור משער יפו אל הכותל. שאר הרובע יהיה בריבונות פלסטינית .

לדברי שר החוץ דאז, שלמה בן-עמי, הנשיא קלינטון לא התייחס במפורש לשאלת האגן הקדוש, לכל האזור שמחוץ לעיר העתיקה הכולל את עיר דוד וקברי הנביאים בואכה הר הזיתים .

ב. פליטים:

(1) זכות שיבה למדינה הפלסטינית: לפליטים תהיה "זכות שיבה למולדתם" כאשר נקבע במפורש שמולדתם היא המדינה הפלסטינית. ברוח דומה יכיר ההסכם בישראל כ"מולדת ההיסטורית של העם היהודי".

(2) פתרון משולב של בעיית הפליטים: פתרון בעיית הפליטים ישלב בין שיבה, שיקום, ישוב מחדש ופיצוי. בהצעת קלינטון נאמר שמילוי כל הסעיפים ייחשב לביצוע החלטת עצרת האו"ם 194 מנובמבר '48, שבה רואים הפלסטינים את הבסיס המשפטי להצדקת תביעתם לזכות השיבה. מנגנון בינלאומי חדש יוקם למימון התכנית .

לדברי בן עמי, קלינטון קבע כי "שני הצדדים מכירים בזכות הפליטים לחזור לפלסטין ההיסטורית" או "לחזור למולדתם", אבל מצד שני הוא הבהיר ש"אין זכות שיבה ספציפית לישראל". קלינטון חייב קליטה מסוימת של פליטים בישראל אבל זאת בכפוף לחוקיה הריבוניים של ישראל ולמדיניות הקליטה שלה .

ג. גבולות:

הגבול בין ישראל למדינה הפלסטינית יתבסס על קו 4 ביוני 1967, הוא "הקו הירוק" או קו שביתת הנשק ממלחמת העצמאות.

(1) הקמת מדינת פלסטין על 96% מהגדה המערבית ובכל רצועת עזה: לדברי בן עמי, לפי הצעת קלינטון, בריבונות פלסטינית יהיו 96%-97% מהגדה המערבית בתוספת אחוז אחד מהשטח הישראלי הריבוני או 94% מהגדה המערבית בתוספת 3% מהשטח הישראלי הריבוני . כמו כן נקבע כי כל שטחי רצועת עזה יהיו תחת ריבונות פלסטינית . כאשר בין רצועת עזה לגדה המערבית יהיה "מעבר בטוח".

(2) כמו כן נקבע כי 80% מהמתנחלים יהיו בשטח ריבוני ישראלי.

(2) גושי התנחלות, חילופי שטחים והמעבר הבטוח: ישראל תספח מהגדה גושי התנחלויות (גוש עציון, גוש אריאל וגוש עוטף ירושלים) ובתמורה תעניק לפלסטינים שטחים בנגב להרחבת רצועת עזה לפי יחס של 1:3 (ולפי גרסה אחרת, 3% כנגד סיפוח של 5%), וגם מסדרון למעבר פתוח קבוע בין הגדה המערבית לרצועת עזה.

(3) גורל ההתנחלויות שלא יסופחו: הצעת קלינטון לא מפרטת את גורל ההתנחלויות שלא יסופחו. אולם, לדברי מקורות ישראליים, התנחלויות אלה יפונו. מקור מדיני בירושלים אמר כי "המתנחלים לא יוכלו לחיות בריבונות פלסטינית".

ד. ביטחון:

(1) מדינה פלסטינית מוגבלת חימוש: הנשיא קלינטון הציע כי המדינה הפלסטינית שתקום תהיה מדינה לא-צבאית (non-militarized state). הנשיא קבע כי תהיה לישראל נוכחות צבאית משמעותית בבקעת הירדן למשך שלוש שנים ונוכחות סמלית באתרים מוגדרים למשך שלוש שנים נוספות. כמו כן ניתנו לישראל שלוש תחנות התראה לתקופה של עשר שנים עם נוכחות של קציני קישור פלסטינים. לדברי בן עמי, אצל קלינטון לא מוזכר האיסור על שימוש של הפלסטינים בטנקים, מטוסים וטילים. אולם, לכך הייתה הכוונה.

(2) 2.1. ויתור על הריבונות בבקעת הירדן: לדברי בן עמי, בעקבות הסיכומים בקמפ דייוויד על סידורי ביטחון ועל כוח רב-לאומי הישראליים סברו שהם הגיעו לפתרונות שישמרו על האינטרסים הביטחוניים החיוניים ביותר של ישראל גם ללא ריבונות בבקעת הירדן. לדבריו, לישראלים היה ברור כי דרישה לריבונות ישראלית בבקעת הירדן היא דבר שהפלסטינים לא יוכלו להסכים לו.

2.2. נוכחות צבאית ישראלית בבקעת הירדן במשך שש שנים: צה"ל יחזיק כוחות בבקעת הירדן, כדי לקדם פני איום ממזרח, במשך שש שנים: מחצית התקופה במצב הקיים, ומחציתה תחת ריבונות פלסטינית. לישראל יותר להציב כוחות לאורך הירדן בשעת חירום, כשהיא "איום מידי על ביטחון ישראל".

2.3. כוח בינלאומי לאורך הירדן: לפי הצעת קלינטון, יושתת הביטחון החיצוני על כוח בינלאומי שיתפרס לאורך הירדן וישלוט גם במעברי הגבול החיצוניים של המדינה הפלסטינית. בכוח זה תהיה גם נוכחות ישראלית.

(3) זכויות שימוש במרחב האווירי וזכויות מים: בסוגיית המרחב האווירי נעשה שימוש במונח "שימוש מוסכם". קלינטון קבע שהריבונות על המרחב האווירי היא פלסטינית אבל הכיר בזכות הישראלית לעשות בו שימוש לצורכי אימון ולצרכים מבצעיים ובלבד שהשימוש הזה יהיה מוסכם. לדברי בן עמי, קלינטון כלל לא התייחס לנושא זכויות המים .

ה. סופיות הסכסוך:

ההסכם יצהיר על "סיום הסכסוך" ועל סיום התביעות ההדדיות של שני הצדדים .